

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

PÕLLUMAJANDUSLIK NOORSOO KUUKIRI

1936

IV aastakäik

Toimetaja mag. agr. End. VINT. Vastutav toimetaja E. JUST.
Väljaandja EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS.
Toimetus ja tallitus: Tallinn, S. Karja 2, postk. 54, telef. 454-70.
Tellimishind: 120 snt. aastas, 65 snt. poolaastas.

Nr. 11

November

Tulevased perenaised omandavad kutseoskust.

Surnutepühaks.

Poig harva üle kodoläve
so manu jõudse kooliteelt.
Siis tuuli, pilvi perän kävve,
es kuule emä lihtsat meelt.

G. Suits „Kerko kell“.

Sügisene hallus matab looduse. Surub maad ligi nagu niiskus, ja loodusest imbub nukrust. Puudel vaid lipendab mõni üksik koldne leht. Vaikus, seisak ja surm. „Hall on taevas ja must on maa, sajab ja sajab lõpmata“ — sellise nukrusega astume vastu surnutepühale. Oieti ongi lähedasem, et see tõsine püha on sattunud ühte looduse unne suikumisega — ei oskaks kujutella surma ja selle meeletuletamist kirikal kevadpäeval sinitaeva ja kirevate lilledega

Nüüd aga on lihtis rääkida ja mõelda neist, keda enam ei ole. Meil kõigil — nii nooril kui vanul — on igapäev kindlasti südames mõni tühi ja valus koht, kust keegi on läinud ja ellu jätnud tühja koha: ema, isa, sõsar, veli, sõber, kaasvõitleja, kaastöötaja. Me, noored, oleme ülemeelikud, oleme muretud ja rõõmsad, me peidame valu sügavasse südame soppi ja naerame jälle. Aga surnute pühal võime ja peame ometi ka meie mõtlema sellele suurele mõttele, mis tuleb pärast elu ja rassimist, tööd ja rõõmutsemist. Meie peame mõtlema neile, kes enne meid me koduses on teinud tööd ja siis väsinud. Meie mõtleme oma kadunud vanematele, kes on leppinud sootuks piskuga, et meil oleks palju; sõpradele ja mängu ning töökaaslastele, kes on annud palju armastust ja päikest meile, aga nüüd ise on puhkamas kodukiriku lähedal kalmistul. Ja meil, kogu eesti rahval, on veel ühiselt mõelda neile noorile ja vanule sangareile, kes on langenud selleks, et meil oleks nüüd vaba ja püha kodumaa. Nii on meil noortelgi palju, mille ees vaikseks jääda, pea langetada ja tänu ütelda. Ja kui võimalik, siis läheme kalmistule ja viime paluka lehist pärja ja mõne hilise lille neile haudadele, kus puhkab sõprus, töö ja armastus. Tuppagi toome lille nende piltide ette, kes kunagi on meie elus olnud esikohal, kes oma elu ja armastusega on meist tahtnud kasvatada tublised ja väärtuslikke inimesi. Surnute-pühal kummardume ilusate mälestuste ees...

Ent viimselt ütleb surnutepüha meile noortele — elujõulisele ja rõõmsale olevikule ning tulevikule küll ikka üht: meie elame, meie peame hoidma oma valgeid ja helgeid päevi, meie peame töötama, püüdma ja võitlema nii, et lõpuarveid tehes võime kord julgesti tunnistada: *Ma pole asjata elanud!*

Anu Kadarik.

Tuulehood need kõnelevad.

Kurbusviisil kõnelevad
tuulehood nüüd metsas, maal,
kurbusviisil vilistavad,
tühjal nурmel, karjamaal.

Jooksevad nad viljapõllul
koltund kõrres nutavad,
juba laulvad laias lahas,
leinas laande tõttavad.

Vilistavad raagus oksil,
viimseid lehti nopivad;
viimseid kuldseid puude lehti
teede porri tallavad.

Sealt nad kaevates siis tõusvad,
hallis pilves sõuavad;
hallis pilves sügisnurmed
tuultes nuttes jõuavad.

Kurbusviisil vilistavad
tuulehood nüüd metsas, maal,
kurbusviisil kõnelevad:
sügis nурmel, karjamaal.

H. Suislepp

Karske maanoor on meie iseolemise kindlam pant.

Igal aastal, novembri kuul peetakse meil tavaliselt karskusnädalat. Käesoleval aastal on see mõjuvatel põhjustel ütkatud edasi järgmise aasta algule. Ent vaatamata sellele, on maanoortel põhjust just sellel aastaajal lähemalt peatuda karskusaatel, mil lähenevad päevad ja pimepikad õhtud annavad rohkem aega mõtlemiseks ja endasse süvenemiseks.

Hulk loovaid jõude on meil rakendunud tegevusse, et kiirendada põllumajandusliku kultuuri edukäiku. Kogu põllumajanduslik elu seisab mitmesugusel kujul iga üksiku talu ning selle pidaja teenistuses, olles alati valmis teid näitama, kuidas üht ehk teist põllu- või karjamajandusala teha tulutoovaks. Kuid alkohoolismi tõbi jätkab endiselt oma võidukäiku, ilmselt varjutades meie päikesepaistelisi maakultuuri saavutusi. Selles asjas oleme läinud koguni tagurpidi, kuna viina mõju avaldub kohati veel suuremal määral kui varemalt.

Karskusaade pole suutnud veel nii laialdaselt levineda ega maarahvale ning eriti noortele omaseks saada, nagu seda nõuab meie rahva parem tulevik. Pole ka ühiskondlikud ja majanduslikud olukorrad karskusaatele igakord soodsaiks kujunenud.

Alkoholist tekitatud kahjud on meie rahvamajanduse ja kultuurelu arengule suurteks komistuskivideks, eriti just meie talumajanduskultuurile ja maanoorte ringide töö teguvõimsale arengule. Kuna talu töödele on rakendunud suurim hulk meie rahvast ning nende valitseda ka lõviosa vallas- ja kinnisvarast, on otsekohe kindel, et ka alkoholi kahju raskem osa langeb põllumehe õlgadele.

Miks juuakse?

ellele küsimusele on karskusliikumise ajaloo kestel vastust otsitud, kuid joomise põhjused on nii mitmesugused ja laialdased, et neid võimata ühesse vastusesse kokku võtta.

Viina tarvitamine on massiline ja ajanahtus. Põhjused on siin täiesti hingeelulised. Iseloomu nõrkuse tõttu juuakse eeskujude järgi. See on inimliku iseseisvuse ja kultuuri puudus. Alkoholist otsitakse elule vaheldust. Alkohol peab sisendama lõbusat tjuu. Seesugune „vale filosoofia“ on tingitud liig pealiskaudselt süvenemisest elusse ja selle avaldustesse.

Arvatakse viinale üksikud vanad — poleks seisukord veel nii kurb. Aga seisukorra kurbloolust suurendab joomiskultuse levik noorte hulgas. Loovad noored saavad ümbruskonna mõjutusel aja sõukuvaks tallermaaks, samasugusteks kui nende eelkäijad ja kulutavad suure osa oma eluenergiast tühja.

Avaldub ju elu väga mitmekülgselt ja vaheldusrikkalt. Inimese loov vaim on elu mitmeti sisustanud, luues eriti noortele väga kaalukaid ning huvitavaid liisandusi vaba aja veetmiseks ja enesetäiendamiseks, nagu: eluküllased ja vahelduva tegevusega maanoorterigid, sport, kirjandus ja igasugune muu seltsi elu ja töö, kus noored oma ülevoolavat energiat kasulikult võivad rakendada.

Kõige armetum põhjus ja mõtlema's on juua jõukartuse, julguse n. n. „kuraashi“ tõstmiseks. Igatahes on see oma keha, iseloomu ja võimete allahindamine, sest terve inimese keha ja vaim ei vaja ergutamiseks kunstiliku piitsa alkoholi näol. Üldiselt ning kõige enam juuakse kombe pärast. Viin on saanud meie traditsiooniliseks tervisjoogiks, aga kas ei ole siiski mõtet juua teise inimese terviseks tervist rikkuvat mürki.

Alkoholi kahju talumajapidamises.

Majanduslikult elame üle pingutatav loomisjärku. See kohustab meid kokku hoidma inimjõudu ja ainelisi varasid. On aeg, kus meie ise omale tulevikku ehitame. Meil on tähtis iga vähemgi sent, meil on kahju vähemastki jõukulutusest, sest mis meie tänapäeval iganes kaotame, on kahju, mida me kunagi tagasi ei saa.

Joomise kahjud on aga mitmekülgsed. Pole harvad juhtumid, kus talu, nagu öeldakse, läheb peremehe kurgust alla. Liigjoomisele järgnevad pankrotid, elujõuetused. Kui selliseid „surmajuhumisi“ on siiski õnneks vähem, koormatakse talusid ometi viinavõlgadega, mille tagajärgedeks sagedased majanduslikud raskused. Milline võib üldse olla ühe, võibolla, korraliku talu edaspidine saatus, kui omanik joomisküüsis ripub.

Hilisemad ajad on suuresti tõstnud meie piimaajandust. Üle maa on organiseeritud võrdlemisi tihe meiereide võrk. Nähtavama tulu toob talule piima turustamine meiereides. Tavaliselt on meiereid

asutatud küla või alevi keskele, kus iseloomustatud nii öelda vallasüda. Harilikult asub selle südame all ka viinamüügi koht. Tagajärjed on iseenesest mõisteta- vad. See on kohati hullem seisukord, kui endistes kiriku ja kõrtsiga külades. Sõidutab põllumees oma vaevaga kogutud põllu- või karjasaadused linna, varitseb teda samasugune ja kahtlemata halvem hädaoht. Kui paljud sarnased lootusriik- kad „rahategemise sõidud“ on lõppenud liigse viina maitmise tagajärjel kurvalt.

Need on suuremaulatuslikud viina tagajärjed ja neid juhtub ehk veelgi harva. Aga vaatleme päris igapäevaseid sündmusi taludes.

Inimlik mõistus, ehk küll viina mõjust halvatud, suudab siiski enese üle mingisugust kontrolli pidada. — Kuid teiste isikute või aineliste väärtuste suhtes ta hindamisvõime on kadunud. Suuremad kakelused ja raskemad kehavigastused teostatakse viina mõjul. Purjuspäil piina- takse töölooma mõnikord metsikult. Põllutöömasinad purunevad joo- nuud peaga töötamisel. Kurvemad juhused lõpevad ka napsutajale enesele õnnetult. Näiteks sügisese viljapeksud, mil sage- dased masina vahele jäämised jne. Kurva lõpuga on kohati iga-aastased sõnniku- veo-, viljapeksu- ja lõikustalgud, kus pal- judel koradel järgnevad põllutööriistade kapitaalvigastused, inimeste ja loomade õnnetused.

Talupidamine ja talutöö on noortele tulus ja huvitav tegevus. Ta on vahe- dusrikas, täis pingutatvat elu, rõõmu ja kurbust. Tal on küllalt omadusi, et põllu- meest ning ta tütreid ja poegi oma külge kõita, neile igakülgeiselt elamusi valmistada. Aga ometi juhtub, et talu omanik oma talule ja maanoor kodule sageli külmaks jääb, selle hooletusse jätab ning meel- samini joomaküüsi satub. Talu organi- seerimine ja korrashoid nõuab aga ala- liselt selgemõistuslikku osavat, kindla- käelist juhtimist ning täie innu ja huvi- ga töötavaid abilisid. Sellest vähemgi kõr- vale kaldumine takistab talu edu ja arengut.

Vähematki alkoholimäärad lõhestavad perekondliku kooselu õnne. Perekond talus on kõl- beline keskkoh, millest suurel määral oleneb talu korralik juhtimine ning selle tulunduse arendamine. Perekonna kooselu kohustab talumajandust kindla- tes, teadlikkud s kätes hoidma. Esiteks perekonna ainelise olemasolu küsimus, teiseks perekondliku kooselu kõlbeline jõud hea läbisaamise ja vastastikuse

usalduse näol. See virgutab, vaimustab ja annab jõudu igasugu raskuste võit- miseks. Kodu-moraal ongi õieti jõud, mis juhib talumajanduselu ning valitseb selle üle. On selge, et igasugused vastolud ja hõõrumised perekonna liikmete vahel talu korraliku juhtimist ning edukat te- gevust takistavad. Raskema iseloomuga vahejuhtumisi ja lagunemisi toob ko- dusse alkohol. Sellest on tingitud massi- lised perekonna kurbmängud, milliseid juhtub meil pea igapäev ning mis teevad igasugu kooselu võimatuks. Juba mõtle- matust sõnelemisest on küllalt, et talu- tööd jätta hooletusse. Arusaadavalt kinni lohakuse seisab majapidamine, mille pe- rekonna liikmed, vanad kui ka noored, sageli viinast eluisu ning elamusi otsivad.

Maanoortele väärilist eeskuju karskena andku põllumajanduslikud tegelased: agronoomid, põllumajandus- likkude koolide õpetajad, konsulendid, kontroll-assis- tendid, maanoorte ringide ju- hid ning kõik juhtivad tegela- sed, kes talu eluga, maanoortega ning seltskonnaga alaliselt seotud. Nendelt peab erilist viinast keeldumist ehk vähe- malt äärmist mõõdukust ja enda valitse- mist nõudma.

Kuidas päästa maanoori viina hädaohust?

Esimene vastus: maanoor valitse ennast, — ära joo viina, sest enda- valitsemine on väärtuslikumaid loomu- jooni maailmas.

Vanemate joodikute halva eeskuju jä- rele talitada, ei peaks lubama ei kellegi, eriti mitte organiseeritud ma- noorte enesetunne. Elus on palju huvitavaid avaldusi, mis meile kauniks vahelduseks. Juba maaelu ning ma- noorte ringi ülesannete lahendamine ko- dutalus ise on suur elamus. Jälgides va- naduse ning võimete kohaselt põlluma- janduslikku arenemist, aidata seada oma kodutalus sisul ja ümbruselt nüüdisaja nõuete tasemele, leides uusi töövõtteid ja harjumusi, tehes kaasa õppekäike, seistes kontaktis teiste noorte töö ja tegevusega vastava ajakirjanduse kaudu, lugedes si- sukast ning ainult head kirjandust, — elab maanoor läbi kõige elulisema, huvitava- ma ja mis eriti tähtis, — kõige 'ar- vilikuma.

Maanoor tehes eeltoodust otsesed jä- reldused ja need kõnelevad ühte — al- kohol on suurimaid komistus- kive meie maaelu kultuurilise arengu teel.

Aug. Murd.

Luuletaja - Lapsele.

— Vaata, minu süda — nagu sinugi — aina põleb!
 Sa jooksed tuulele järgi: ma tulen kaasa.
 Sa võtad päikese sülla
 ja suudled lille
 äsjavirgunud nullast.
 Olen su kõrval.
 Sa oled rõõm:
 mina laulan su rõõmust.

Sinu süda on kaastunde-kannel
 kurbade valu.
 Sa ei talu,
 et keegi nutab.
 Vaikselt anud
 oma rõõmust
 Kurvale rõõmu.

Aga kui su lille nad ei leidnud,
 ja kui nad mõistmatult tegid haiget
 su haprale hingele.
 Ja kui su süda üksi sellest valust
 tasa tihub,
 siis olen su kõrval
 ja laulan su valust.

Roopi Hallimäe.

Karjakontroll maanoorte tööna.

Karjamajanduse arenemise aluseks on tulus piimakarja pidamine. Suurem tulu oleneb loomade söötmise ja pidamise odavusest ning lüpsivõime kõrgusest. Eestis leidub veel küllalt talusid, kus piimakari on alles sõnnikumasinaks, mitte piimatootjaks, ning kus toodangu suurus suudab vaevalt rahuldada oma tarvet. Neis majapidamistes ulatub lehma aastane piimatoodang ainult 1000—1200 kg. — Säärane karjapidamine ei ole õigeis rööbastes ning ei saavuta ettenähtud lõpptulemust — tulukust. Karjapidaja tulukuse huvides tuleb viia karjapidamine nii kaugele, et lehm toodaks aastas 3000—4000 kg piima, kuna sõnniku produtseerimine on vähema tähtsusega.

Kaasmaanoored, rakendagem osa oma tööjõust karjamajanduse edendamiseks ning aidakem kaasa karjakontrolltöös ja karjaaretus l. Kuigi teil puudub võimalus otseselt ja kiiresti midagi saavutada, siis vähemalt tehke seda kaudselt — teostage olemasolevate võimaluste piires oma vanemate taludes karjakontrolli, kui seda senini pole tehtud ning ei kavatseta astuda ka kontrollühisuse liikmeks.

Suurt raskust valmistab peremeestele ja perenaistele ületalve peetavate loomade arvu kindlaksmääramine. Siin pange käed külge ja aidake vanemaid. Võtke mõõdurihm ja mõõtkarjasõõda tagavarad ära. Arvestage välja üksikute söötade mahud kantmeetrites ning yasta-

vate mahukaaludega, korrutades leiate söötade hulga. Kuhja maht $v = (3.14 \times r \times r \times h) : 2$; katuse aluse maht = pikkus \times laius \times kõrgus : 2. (r on kuhja läbimõõt juhjavardest kuni kuhja ääreni, h — kuhja kõrgus).

Üksikute söötade m³ mahukaalud kg-des:

kaer (tera)	460 kg
oder (tera)	630 "
ristikhein	85 "
ädalahein	70—95 "
niiduhein	58—85 "
põhk	41—44 "
aganad	80—120 "
kartul	675 "
naeris	500 "
kaalikas	600 "
peet	625 "
porgand	700 "
silosööt	600—900 "

Peale selle on tarvis teada, kui palju suudab lehm söötasid kasutada laus- söötmisel ning nende andmetega opereerides, võite aidata vanemaid ülaltoodud raskustest välja.

Ühe lehma kohta arvestatakse 245 päevaks:

segavilja jala	500 kg
heina	1700—2000 "
põhku	800—500 "
kartuleid	1000 "
juurvilja	2500 "
silosööta	2000 "

Väga tulus on ka toodangu kontrolli teostamine. Siin tuleb mõõta iga kuu 5, 15 ja 25 kuupäeval üksikute lehr de päevased piimatoodangud ning nende andmete varal arvestada iga lehma kuu piimatoodang. Võirasva hulga arvestamiseks tuleks lasta määrata piimarasvahulk piimas iga lehma kohta või vähemalt kogu karja keskmisena. Kuu piimatoodangu arvestamisel korrutatakse kaalutud piima hulka 10-ga ja liidetakse saadud korrutised (jaan., märtsi, mai, juuli, aug., oktoobri ja det. kuul lisatakse 25. kuup saadud piima kg arv korrutiste summale juurde; veebruari kuul aga arvestatakse korrutiste summast ühe või kahe päeva piim maha, sellejärele kas on 29 või 28 päeva).

Näit.: lehm „Mirt“ tootis piima: 5. IX — 10,9 kg 15. IX 11,3 kg ja 25. IX — 11,1 kg. Kuu toodang $109 + 113 + 111 = 333$ kg; rasva % 3,7, kuu kohta võirasva $(333 \times 3,7) : 100 = 12,3$ kg.

Toodangukontrolli kõrval tuleks teostada ka söödakontrolli. Selleks tuleb kaaluda kuus vähemalt kord söödetavate söötade hulk; korrutades saadud andmeid kuu päevade arvuga, leitakse kuu jooksul lehmale söödatud söötade kogused.

Toodangu kui ka söödakulutuse andmed tulevad kanda iga lehma kohta peetavale tabelile. Selleks kasutatakse karjakontrollitabelit II-st, mida võib saada Põllutöökojalt hinnaga 3 snt. tabel. Peale selle kasutatakse toodangu ja söödakulutuse väljaarvestamiseks karjakontrolli laudaraamatut, kus tulevad täita esitatud lahtrid.

Toodangu ja söödakulutuse andmete varal on võimalik teostada karjaareetust, mis seisab selles, et andmete varal kindlaks tehtud lehmade võimeid võrreldes selgub karjas olevate lehmade väärtus. Halvemad loomad müüme ära, kuna karja jäävad kõrgema toodangulised loomad, kes annavad enam tulu. Samuti parimate loomade järglasi võime üles kasvatada.

Need on küsimused, milledega tuleks maanoortel tegeleda oma isataludes. Nad on tööks noortele, kuid on kasvavale maanoorele ka õpetuseks. Kui olemine kord nii kaugel, et iga talu on karjakontrolliühisuse liige, või vähemalt teostatakse seal ülalkirjeldatud viisil kodust karjakontrolli, siis võime olla julged, et meie karjamajandus sammub eduteed. Ainult käed külge, kindlat töötahet ja jõudu ettevõtte läbiviimiseks.

Aksel Muuga.

Hekid talude ümbruses.

Taanis ümbritsevad iga talu hekid. Hekid ka maanteed ääres ja põldude vahel. Kaitsehekid suurendavad põldudel saaki 15—30 prots. Riik tasub kolmandik hekkide istutamise kuludest. Üleriikliku keskorganisatsiooni kaudu 625 miljoni täime põllumeestele hekkide istutamiseks.

Igat Taani jõudvat välismaalast paneb imestama hekkide rohkus, mis süsteemikindlalt ja korralikult istutatud. Hekid ümbritsevad siin kõiki talusid; ka asundustalud, mis aastast kümme tagasi rajatud, on nüüd piiratud korralikkude hekkidega, nii et jääb mulje nagu oleks tegemist juba põlise vanataluga.

Hekkidega on ümbritsetud ka paljudes kohtades maanteed ääred ja süsteemikindlalt põldude vahed.

Kui vaematel aastatel rajati peamiselt talude ümber hekid, siis nüüd on see töö juba lõppenud ja hekkide rajamine siirdub süsteemikindlalt põldude vahele kaitsehekide istutamiseks.

Taanis on kaitsehekide rajamisel suur majanduslik tähtsus,

kuna maa on võrdlemisi lage ja metsade vaene, siis kaitsehekid mõjutavad niivõrd maa kliimalisi tingimusi, et seetõttu on põldude saagid tunduvalt kõrgemad. Eriti tähtsad on lääne tuulte kaitseks istutatud põldudevahelised hekid.

Taanis aastate jooksul korraldatud katsetest on selgunud, et läänetuulte kaitseks istutatud hekkide mõjul on saadud põldudelt kõrgemaid saake kui kaitsehekkideta põldudelt: rukkil 14,6 prots. teri ja 10,6 prots. õlgi, nisul 11,1 prots. teri ja 12,6 prots. õlgi, odral 18,0 prots.

Uudismaadel.

Teed tõusvad üles tuleviku mäkke —
Kus vaate matab siniudustik,
Kus kaugus hall, mets, rabarägastik
Ja tuhat kühmu konarust, mil' ühe
Ei ole silund ühtki voorte õnarust,
Ei ümikäsi seadind pahkund kumerust.
Sead tõusvad teed nüüd tuleviku mäkke.

Me rünnak haarab seal need uudisalad.
Uus põlv nüüd lahti raiub umbsed rajad:
Soosambla kasvumaade laugastik
On heitunud, sest moodne kraavistik,
Viib eemale siit i ülmad veed. Need rajad
Meid viivad uute tõusangute rannale:
Tee tööd, süs võida! Ole kindel endale!
Me tõusev noorus murrab umbsed rajad.

Me rünnak haarab nüüd need uudisalad
Saa viljakandvaks juurdund laanestik!
Sooveered, võsa, vettina madalik!
Kus üal ummistunud vetesooned,
On tegevusse siirdund noorte südid väed,
Kus viljapõldudeks saab muuta sood või
mäed,

Aare Niinemäe.

teri ja 33,1 prots. õlgi, kaeral 19,5 prots. teri ja 19,3 prots. õlgi, peedil 23,2 prots. juurikaid, kaalikail 13,4 prots. juurikaid, naeril 11,9 prots. juurikaid, kartuleid 16,3 prots., põldheinal ja ristikheinal 24 prots., lupiinil 54,0 prots. ja lutsernil 21,5 prots. kõrgemad saagid kui hekkideta põldudel. Rannaäärsemais kohtades on kaitseks istutatud hekkide tõttu saagid kuni 40—50 prots. kõrgemad.

Peaae kaitseks istutatud põldudevahe-
liste hekkide, istutatakse ka kõik
kruusaringud ja liivanõmmed
metsa alla. Iga talu istutab
omale õhtupoole väikese met-
satuka. Pideva istutustööde tagajärje-
l on Taanis Jüti poolsaarel metsa prot-
sent tõusnud 2,7 prots. pealt 9,1
protsendile ning kogu Taani metsaprot-
sent 4,5 prots. pealt tõusnud 9,0 protsen-
dile.

**Taanis toetab riik süsteemikindlalt
hekkide istutamist.**

Riiklik toetus hekkide istutamiseks
algas juba 1880. aastal. Siis oli riigi toet-
us hekkide istutamiseks 5000 krooni aas-
tas, viis aastat hiljem 7000 krooni ja küm-
me aastat hiljem 35.000 krooni aastas.

Alates 1919. aastast, maksab riik hek-
kide istutamise toetuseks juba £2.000
krooni ja 1920. aastast alates — 100.000
krooni igal aastal. Majandusliku suutise
tõttu vähenes riigi toetus 1930. aastast
alates 80.000 kroonile, millest 10.000 kr.
kasutatakse otseselt hekkide rajamiseks
Saksa piiriäärsetele maakondadele, milli-
sed maa-alad Taani sai pärast maailma-
sõda tagasi sakslastelt.

**hekkide istutamiseks põllume-
tellivad istutusmaterjali ühiselt põl-
lumeeste seltside kaudu.**

Üleriiklikult keskorganisaatsioonilt „Det
danske Hedeselskab (Nõmmedeselts)“
ning riigi toetus arvelt asu-
takse põllumeestele umbes
kolmandik istutusmaterjali
hinnast, seega saavad põlme-
hed hekkide istutusmaterjali kaks-kolmandikku
turuhinnaga. Varemadel aastatel,
kui oli riigi toetussumma suurem, siis
said põllumehed istutusma-
terjali koguni poole hinnaga.

Ühiselt on Taani põllume-
hed tellinud liigitoetuse kaasabil
hekkide istutamiseks keskorganisaatsio-
ni kaudu 652 miljonit hektar-
me. Taanis on 705.000 põllumajapidamist,
seega tuleb iga talundi kohta 3200 hek-
taime. Hektarimeid on istutatud 50—100
sm vahedena, seega keskmiselt 1/2—1
kohta üleriigi 1,5—2 kilomeetrit hekke

Neis kohtades, kus on tarvilik põldude
vahele kaitseks hekkide istutamine, seal
asutavad põllumehed põllumeeste
seltside juurde hekkideraja-
nise ringid ning ringilikked kohus-
tavat teatud aja jooksul istutama ka-
seks hekid ja need eeskirjade kohaselt
korras pidama. Kui mõni põllumeestest ei
ole ajalt hekkide juures teinud korras
hoiu ja hooldamistööd, siis laseb ringi
juhat palgalisel tööõul teha temale
kuuluva osa vajalikke töid hekkide ju-
res, kusjuures sellega seoses olevad kulud
nõutakse sisse sellel põllupidajalt. Kes
ise hooldamistööd ajalt ei teinud. Juhtu-

del, kui põllumehed asutavad hekkidera-
jussise ringid, siis saavad nad riiklikku
ja organisatsioonide toetust peale oda-
vama istutusmaterjali ka hekkide istu-
tus- ja hooldamistöödeks.

Kui Taanis on praegu igalpool ilusad
hekkid, siis nende olemasoluks on

peale riikliku toetuse kaasaaidanud ka tugev õhutustöö,

mida on tehtud nii konsulentide kui ka
mitmesuguste organisatsioonide poolt.
Näiteks Põhja-Jütimaal, Hjörriingi maa-
konnas, mis on suuruselt võrdne umbes
meie kahele põllumeeste konvendile, on
peetud hekkide istutamise õhutamiseks
ja selgituseks umbes 150.000 koosolekut.

Rööpselt hekkide istutamisega talude
ümber kodukaunistuseks ja kaitsehekki
de rajamisega põldudevahaale on arenda-
tud ka

puisteede rajamist maanteede äärde.

Maanteede äärde rajatakse puisteed süs-
teemikindlalt ja teatud teosa või maa-
vahemik, peab olema istutatud ainult sa-
maliiki puudega. Puude istutamise
teede äärde toimetavad süsteem-
mikindlalt omavalitsuste teede-
osakonnad teedekapitali ar-
vel ning puude istutamist peetakse sama

tähtsaks nagu teede korrashoiutöid. Tegelikult moodustavadki need kaks tööd lahutamatu osa Taani maanteede korraldamises.

Nüüd, kus Taanis on kasvanud uus põlv, kelle kodud on ümbritsetud hekkidega,

tundub juba loomulikuna, et talu ümbrus ei saa olla enam hekkideta. Hekid talu ümber ja põldude vahel on nüüdsel põlvel juba sama vajalikud ja tähtsad nagu elumaja elami- ja kaev veesaamisüks. Ja kui nüüd tekib uus asundustalund, siis niipea kui on püstitatud elumaja või mõned kõrvalhooned, siis järgnevad ka hekkide istutustööd.

See hekkide istutamistöö, mis algas möödunud sajandil, millele pani laiemas ulatuses Taanis aluse eelmine põlv, on jõudnud rahva ilutunnet ja majanduslikku meelt niivõrd, et tänapäeva taanlane ei suudagi enam ette kujutada kodu, mis on hekkideta, sest see on nüüd vaid lahutamatu taluosa ja vajalik koduümbruse korraldamistöö.

Hjörriing, 2. okt. 1936.

End. Vint.

„Kus kodumuru uppus saasta. . .“

Meie õued ja karjamurud kisendavad hoolikate käte järele.

Ikka ja jälle hakkavad nende ridade kirjutaja kõrvus kaebama tundmatu lauliku sõnad: „Kus kodumuru uppus saasta“, kui sügisel tuleb minna külas talust tallu.

Vähe on neid talumurusid ja õuesid, kust saab puhta ja kuiva jalaga läbi, kus näed õues askeldavat ja talitavat peret porita ja liivavate jalanõudeta. Kuigi mõnel pool jooksevad hoonete vahel laudadest ja roovikutest purded, saavad needki poris ja nende peal lirtsu samuti muda ning vihmavesi. Kuid on ka talusid, kus murud ja õued eeskujulikus korras. Ja peab ütleva — iga inimese silmis tõuseb sellise talu elanike väärtus palju, palju.

Tänavune suvi ja sügis võimaldas aegsasti lõpetada kõiki välistöid. Kõrrekünnid on lõpetatud, turvas on saras, mõnel pool küttepuu ja hagugi metsas ülesraiatud. Nüüd oleks kõige teiste tööde

juures eeskätt aega mõelda ka koduõuele. Ja kui ma sellest jutustan maanoorte ajakirjas, siis seda teadlikult. Esiteks — noored on erksad kodukaunistamise ja kõige ilusa ning hea mõttest kinniharjad. Teiseks — see töö on noortele jõukohane Kolmandaks — sellega teeksid noored oma kodule ja ka endile suure ja tänuväärte teene. Ma mõtlen veel enamgi — selle töö läbiviimise võiksid iga maanoorterangi liikmed oma lähema töölipukirjaga võtta!

Mis siis teha?

Esialt, kus vähegi võimalik, lauskesi ära lasta ja sõnnikune saast põllule või aiamaale vedada. Kus selleks võimalusi peaks leiduma, oleks ju väga kiiduväärne, kui õu saaks torutatud. Kuid see polegi nii väga oluline! Nüüd tuleb õu täita kividega. — Niisuguste parajate

Hallid majad.

*Paesed seinad, samblast katus
silma küllalisel paistvad.
Inimesi külmast kaitsvad
lõhkend kivi, õlgne katus.*

*Müdanenud rooviklatid,
aukliseks on muutund katus,
kasta saab ka masin ankrus,
pehkind ära sariklatid.*

*Pisitillukesed aknal
suurel, pikal kivi majal;
valged raamid omal ajal
olnud vist on ehteks aknal.*

*Tuul on seinalt krohvi pügand;
kõik on täis kui halli leina.
Vastu põllu paatset seinä
aja taat on selga sügand.*

*Pikka korstent, kure kaela,
sõimab rahvas: „Näe ei tõmba,
kisun maha selle samba!“
Korstent näinud süüteks taela.*

*Kui on sügises ajad,
majad seest ja väljast märjad;
kõhuni on vee sees karjad;
uppund porri hallil majad.*

Harald Suislepp.

põllukividega, mida meil vedeleb kõikjal põldudel ja põlluääres hunnikuis. Samuti kõlbab õue või tahra täiteks vanadest lammutatud kõrtsi- ja mõisahoonetest järele jäänud risu. Selle peale tuleb veda da tugev kord jämedat kruusa. Seda võib toimetada ka talvel reega.

Teiseks suureks poriste õuede põhjus tajaks on õuele katustelt voolav vesi. Oleks hädavajalik, et katuste vesi saaks räästarennidega õuelt kõrvale juhitud. Katuste vesi oleks omakord ideaalseks pesupesemise veeks. Kuna rennid tulevad teha plekist, siis nõuab see ainelist kulu, millest saadakse ka üle hea tahtmise juures. Peasjaks aga jääb õuede täitmine.

Viimane aga ei nõua erilist kunsti. Küll aga tuleb silmas pidada seda, et

jalgs õuelt kallak või madalamana läbi õue sillutatud renn, mida mööda vesi saaks ära voolata

Siinjuures võiks veel meele tuletada õuesid piiravate latti- või lippaedade korstentamist, mis oma ebaühtlusega väga halva mulje jäätavad. Eriti siis, kui nad on lagunenud ja lapitud. Samuti on meil veel rohkelt õuesid, kus kariloomad ja sead vabalt pääsevad elamu läve ette, teinekord koguni kööki ämbrite ja katelde kallale. Tuleks ka sellele mõelda, et elamu esised saaks aiaga eraldatud karjatarhadest või he videst. Kariloomade juurdepääs elamule on e teetiliselt vastik ja tervislikult lubamatu.

Kõigi rohkete ülesannete läbiviimise juures jatkugu noortel tehet ja indu allekski tööks!

E. P.

Eestluse aastaraamat.

Käesoleva aasta raamatutoodangus pälvib lähemat tähelepanu üks 148-leheküljeline trükitoode, mis haarab sügavalt meie eluavaldusi nii olevikus kui minevikus. See rahvuslaste klubi poolt mitme autori kogutööna väljaantud aastaraamat „Tähiseid“ — on ilmumise järjekorralt juba teine ülevaatlik koguteos, kus küsimuste käsitlel on lähtutud sellest tõsirahvuslikust seisukohast, et tuleb olla eestlane mitte ainult nimeliselt, vaid eestlane tuleb olla ka sisuliselt.

Maanoorsoo seisukohalt on koguteose huvipakkuvamaid kirjutusi Eesti Rahva Muuseumi abijuhataja G. Räniga artikkel meie küla ühiskondliku elu arenemistingimustes minevikus. Autor märgib, et sakslaste omaaegsele maavallutamisele järgnes tardumus ja tagasimineki ka meie rahvakultuuris. See allakäik avaldub kõige selgemalt ehteasjades. Kui enne ristirüütlite sissetungi ja maa vallutamist olid vanade eestlaste hõbedast ehteasjad võrdlemisi maitsekad, siis järgneva il sajandeil need ehteasjad labastusid, ühes

sellega langes ka ehteasjade materjali (metalli) väärtus. Tekkib mulje, nagu oleks muinaseestlaste omaaegsed ehteasjad sattunud mingi madalamal tasemel elavate barbaaride kätte, kes jäljendasid neid omamoodi, ilma suurema arusaamiseta. Kulub sajandeid, enne kui vanade ehteasjade asemele hakkavad saksa käsitöömeistrite eeskujul ilmuma uued tüübid, mis aga oma väljatootuse rikkuselt ei küüni enam muinasaegsete esemete tasemele.

On arusaadav, et rahvakultuuri tase peab sammu rahva ühiskondliku ja majandusliku tasemega. Meie rahvakultuuri tase saavutas oma madalaseisu kaheksateistkümnenda sajandi teisel poolel. Selleaegne eestlane oli ori selle sõna sügavamas tähenduses. Tema oli — „teise inimese tööline omand; teda võidi vahetada, müüa ja peksta“. Mõisnik ei omanud mitte ainult võimu — vahetada oma talupoega jahikoera vastu, või kinkida teda purjuspäises heatujus naabrimõisnikule, vaid mõis otsustas ka talupoja perekonnaelu küsimusi, takistades vaba abiellumist, või lõhkudes olemas-olevaid perekondi oma äranägemise järgi.

On väljaspool kahtlust, et sellises olukorras mitte ainult ei käinud alla vana eesti rahvakultuur, vaid selline olukord pidi sügavalt mõjutama ka selleaegsete eestlaste kehalist ja vaimset arenemist. Nagu kirjeldavad seda baltisaksa sulemehed, olevat mulje, mida pärisorjus-aegne eestlane jätnud kaas-aegseisse — olnud äärmiselt haletsemisväärne. Hupeli tähelepanekute järgi olnud selleaegsed eestlased väiksekasvulised, kõhnad, vähese kehalise jõuga. Eriti palju ebaharilikult väiksekasvulisi leidunud naiste hulgas.

Ka oma iseloomu omadustelt ja vaimulaadilt olnud nad armetud — tuiamad, laisad ja hooletud, kaldudes kergesti ühepäeva-elamise meeleoludele. Kuigi balti-saksa sulemeeste kirjeldused liiga ühekülgsena, üldistatuna ja kohati ka sihilikkudena tunduvad — peaks nad üldjoontes siiski tõelähedased olema, sest on endast mõistetav, et sajandite pikkune alatoitus, ebanimilikult viletsad korteriolud, tappev töö, rängad peksud ja laialdaselt levinud joomine ei jätnud oma mõju avaldamata rahva kehalisele ja vaimsele tervisele.

Kuid vaatamata valitseva olukorra viletsusele, on eestlased siiski küllaldast

hakkamist, vaimunõtkust ja andekust ilmutanud, nagu seda kriipsutavad alla ka balti-saksa sulemehed. Nii imestab Hupel, kuidas eestlased ilma mingi koolituseta usaldavad ette võtta pikki merereise — viletsail laevalogudel, kuidas nad ruttu õpivad lugema, võõrkeelt rääkima ja peenkäsitöid tegema. Järelikult on eesti rahvas oma loomupärait andekas rahvas. Ja ka sellel raskel ajal oli siiski midagi, mis ühendas tolleaegset talupojamassi üheks mõtteliseks tervikuks — see oli mõisa ja mõisniku vastu suunatud vihkamistunne. Talupoeg oli täiesti teadlik oma inimõiguste ebaõiglases jalge alla tallamises ja sellep. avaldus tema allasurutud viha mõisniku vastu peamiselt passiivses vastupanus, mille üks avaldusi oli kahtlemata see kurikuulus laiskus ja selle kõrval ka kangekaelsus, jonn ja seljatagune kahjutegemise püüd oma orjastajale.

Ent ka pärisorjus-aegses eestlases avaldus mõnel puhul kangelaslik ohvrimaelsus. G. Ränk juhib tähelepanu juhtumeile, kus talupoeg löi mõisniku maha selleks, et vabastada ümbruskonda hirmuvalitsejast, kandes pärast külma ükskõiksusega karistust. Järelikult omas juba selleaegne eestlane julgust ja arusaamist, et on olukordi, kus tuleb ennast ohverdada teiste parema tuleviku heaks. Kokkuvõttes annab G. Ränga artikkel huvitava läbilõike mineviku-aegsete elutingimuste mõjust eestlaste hingelaadile.

Samal määral huvitavad on ka teised koguteose artiklid (nagu dr. O. Liiv — Eesti haritluse ajaloost, R. Kadaja — Vähemusrahvused Eestis, A. Vaigla — Eesti lapsi saksa koolides, K. Liidak — Agraarpoliitika ja rahvuslus j. t.), millel heaks ei luba lähemalt peatuda käesoleva kirjutuse piiratud ruum.

Peale pikemate artiklite sisaldab aastaraamat ülevaateid Eesti muusika ja teatri iseseisvuseaegsest arengust ning üksikasjalise kroonika H. Moora, E. Blumfeldti ja J. Viidangu sulest, alates Eesti esiajaga ja lõpetades 1935. a. sündmustikuga.

Kokkuvõttes on rahvuslaste klubi poolt väljaantud aastaraamat „Tähi-seid“ — teoseks, mis ei tohiks puududa ühegi kultuuritahtelise eestlaste luge-mislaualt, kes pole ükskõikne meie rah-vuse parema tuleviku vastu.

J. Vg.

Metsavahi-Rein.

Ilmumisel olevast laastu kogust „Kevadkell“.

— Tere, põrgulised!

— Tere, tere, põrguvaht!

Nõnda sageli algas kõnelus minu koduste ja Metsavahi-Reinu vahel. Ning kui juhtus olema talv ning väljas kole, otsekui hingetuisk, metsavaht lisandas endises kõrges toonis:

Mis teie, völlanäod, nüüd kodus magate, ega metsa ei kasi vargile! Kas te ei näe, misuke ilm on! — Ning mu isa poole pöördudes veidi vaiksemalt:

Kui ma läinud olen, vaata, et sa siis enam kodus ei vahi! Mina lähen nüüd ahju peale kõige oma sitikamusta koeraga! Ning veel tasemalt:

Vaata, seal padriku sees on kuivi! Kändudele viska oksarisu peale! Tuisk ajab jäljed kinni. Ning kevadel koergi enam ei haugu! — Ajades end sirgu ja rusikaga vibutades mõisa poole, lisandas alguse toonis:

Las see seal arvab peale, et Rein on murdjahunt! Aga eks sa võta! Või peab teomees talvel magama lumehanges ning kevadel mõisaväljale minnes võtma kausiga toiduks kaasa leiva tainast. Kuigi mets õue kukkumas kaela. Ainult las sina seal priiskad ja põletad ööd ja päevad!

Rein oli vana mõisa metsavaht. Elavat eemal metsasopis pisikeses suitsusaunas, nõnda kõneldi mulle. Ega mu oma jalad kunagi polnud pääsenud nõnda kaugele. Nagu oli mõistmatu mulle see varguse juttki. Sest mina ju igal ajal võisin minna metsa ja lõigata omale vilepuuks pajuksa. Mõisahärra seal kaugel seda ei keelavat. Aga miks ta siis keelab isale leiva küpsetamiseks raiuda puid? Nõnda palju ma ei suutnud mõista.

Hiljem mulle öeldi: Mets olevat mõisahärra oma ning seepärast isa ei tohtivat võtta sealt leivaküpsetamiseks puid. Mina aga olin õppinud mõtlema natukene kaugemale ja küsisin:

Kes andis siis mõisahärrale niipalju metsa ja meie isale ei raasugi leivaküpsetamiseks?

— Jumal olevat andnud.

Paha Jumal! mõtlesin. Aga kui teine kord kuulsin, et Jumal olevat loonud ilusad valged pilverünkad ja tolle rohelse tomingapõõsagi me kaevu veeres, arvasin, et see Jumal ei võiks olla siiski paha; ja seepärast anusin tasakesi:

Armas Jumal, anna ka meie isale leiva küpsetamiseks natukene puid!

Mõne aja möödudes usaldati öelda mulle juba veelgi rohkem. Nimitelt andvat mõisahärra isale igal aastal leivaküpsetamiseks ühe sülla puid oma metsast. Kuid sellest kuidagi ei piisavat kogu aasta kütteks. Ning seepärast — kuna Jumal loonud oma varad nii rikaste kui vaeste jaoks — isa, mõisahärra teadmata, võtvat salaja ise mõne puu. Keski muu ei pidavat seda patuks kui ainult mõisahärra.

Seejärele kord isa mu lubas tulla isegi metsa kaasa.

Sadas lund. Kuid õige soe oli metsas. Selajal kui isa ja ema saagisid, ma pidin ilusasti istuma reel.

Kaua ma ikka istusin! Varsti ronisin maha reelt lumme kahlama. Oli alles tore! Ringi maailmatu padrick — suuremaid ja pikemaid puid. Väikesed kuused, tillukesed nagu suhkrupead, kükitasid lumes. Aga üks seal kaugemal on justkui inimene. Justkui teistepere Liisi, valge lina ümber.

Astun veidi ligemale ja hüüan tasakesi:

Huu!

Ei vasta ühti.

Kahlan veel edasi paar sammukest, küüenin suu lumise kuuseni, hüüan talle kõrva sisse: Kurr! Ning ise pistan naerma nii et mets rökkab.

Kas sa oled vait! ema tõreleb poolsosinal. Eks ma juba kodus öelnud, et peab olema tasa! Tuleb mõisahärra ja viib kõiki vangi, — mis siis saab?

Küll on paha see mõisahärra! mõtlen. Aga vangi minna ma kuidagi ei tahaks. Ning tulin tagasi reele kuulama, kuidas ruttu käib saag! siu, sau — siu — sau!

Jõudes tagasi koju ning loopides puud peaaegu kõik ju partele kuivama, tuleb Metsavahi-Rein:

— Mõtlesin, et pistan ka nina tuppa sooja, aga istu siin nagu hange otsas! Kuid — värsket vaigu lõhna nagu oleks tunda!

Juba lükkabki valla rehetoa ukse. Isa lõhub seal viimaseid notte.

— Aah! Kuradi varas! Pane aga nüüd ahi küdema ja kartulid kerisele, et lapsed ei lõdiseks enam külmas toas!

Istume kõik küdeva ahju ees: kodused, metsavaht ja tema pisike, must koer. Tahaksin kirjeldada teile Metsavahi-Reinu välimust, kuid ei näe enam oma silmis ta kuju. On kustunud juba — aeg selle on kustutanud. Aga ta häält kuulen veel: puhuti mingi tõtleivate toonide segumaa, enamasti ikka vali. Ainult siis hetkeks veidi pehmenes, kui ta kõneles oma naisest: kuid seda väga harva.

Reinul on olnud ilus naine. Nõnda kõneldi. Kuid juba noorena ta on leidnud õnnetu surma: lõhkuv hobune ta paisanud rongi ette ning vedurirattad lõiganud ta tükkideks. Sellest saati Rein elas üksi ja oli kinnine, näiliselt karm.

On ikka kentsakas see maailma nägu küll! Rein algab juttu, kepiotsaga kohendades põlevaid puid. Kui nüüd see seal mõisas teaks, kuidas istuvad ahju ees külj-külje vastas puukratt ja metsavaht oma sitikamusta koeraga ja kütavad mõisametsast varastatud puid! Ah-ah-ah-ah! Kuramuse tore! Aga see seal ei näe sellest undki! Ja või on tal seepärast millegist puudu! Aga vaata sina siin, sina peaksid lõdisema oma lastega külmas onninurgas! Kuni kevade tuleb ja kubjas toob käsu mõisa sõnnikuveoks. Kuramus! Pane puid ahju — metsavaht käseb! Ja perenaine, sina too kartulaid kerisele!

— Juba kartulid ongi küpsemas ja leivapätsik kah, kallis metsavaht! Sinu läbi me ikka saame sooja! Külma selle poisi nagritsa ammu oleks võtnud, olnuks sinu asemel siin keski teine! ema viitab käega minule.

— Tule siia, pisike poiss!

Rein võtab kinni mu käest, tõmbab mu oma ligi ja paneb põlvele istuma.

Kui sa suureks saad, siis ehk mõtled, et vana Metsavahi-Rein oli hobusevaras. Kuid ära usu seda! Rein ei ole sõrmeotsagagi puutunud võõra vara. Aga kui sinu isa, mõisa kandimees, talve külmaga tõi mõisametsast ahjutäie puid ja küpsetas leiba, siis — pea seda meeles! — Rein ei läinud mõisa kaebama. Kui ma ükskord olen mulla all, siis tule sina ja mõista mulle kohut oma äratundmise järele!

Reinu kõneldes seda mulle, teised olid jäänud vait. Vaatasin ema silmi: seal nagu läikis miski... Sõndasin siis vaadata metsavahigi poole üles. Ta silitas mu pead, ja — ennäe — nüüd mulle silmapilguks meenu ta nägu, ta hõbehallid juuksed ja silmad, mis tookord on veidi märjad.

Vahepeal ema on pannud lauale kuumi kartuleid, odrapätsi ja piima.

Tulge nüüd kõik ja murrame üheskoos leiba, omad ja võõrad! ta hüüab. Ning lisandab:

Ega metsavaht tänase pimedusega ja tuisuga enam näe minna koju! Eks puhka meie ahjulael, kuni tuleb hommikuvalgus! Täna ju ahi soe!

Sõõnud, roniski Rein redelit mööda üles ahju peale ning tema järele ta süsimust koer. Meiegi, kodused, peatselt heidame puhkama. Tuul undab väljas, paisates puhuti vastu aknaklaase lund nagu peenikest soola. Kuid toas on täna hubaselt soe.

Hommikul mu virgudes on suur valge.

Kas Metsavahi-onu on meil veel oma koeraga? küsin emalt.

Ammu läinud! ema vastab. Läks noorel puhtel juba, varssi pärast esimest kükelaulu. Tal ju oma kodu ja oma mets!

*

Metsavahi-Rein nüüd ammu magab mullas. Lapsi tal ei olnud. Ta haual küllap kasvavad juba suured kuused.

Rahu tema põrmule!

Roopi Hallimäe.

Maanoorteritingide tegevus.

Saaremaa maanoorteritingide vanemad olid koos.

Saaremaa Maanoorte Ühenduse vanaema poolt olid 30—31. oktoobril kohaliku maavalituse ruumidesse kokkukutsutud maanoorteritingide vanemad. Koosoleku, millest võttis osa 50 ringivanemat — avas Saaremaa Maanoorte Ühenduse vanem H. Otsavel. Järgnevalt esines Saaremaa koolinõunik J. Koppel, käsitledes võrdlevalt kooli ja noorte organisatsioonide tööd, millises kasvatustöös on palju ühist. Huvitava referaadiga maanoorte tööst esines Pidula algkooli juhataja J. Laul, kes muu hulgas selgi-

tas neid pahesid, mida esile kisub mitmesuguste noorte organisatsioonide kõrvuti töötamine. Põllutöökoja maanoorte nõunik E. Nugis andis Saaremaa maanoorte ringile vanematele uusi juhiseid maanoorte töö jätkamiseks. Sõrve konvendi konsulent E. Maidra käsitles maanoorte ringide sisekorda ja tegevust. Saaremaa maatulunduskonsulent A. Kaal selgitas maanoorteritingide suhet teiste organisatsioonidega. Peale väsitavat päevatööd oli pitsimajas omavaheline koosviibimine teelauas, mille korral-

Saaremaa maanooringide vanemate koosolekust osavõtjad.

dasid Kuressaare ümbruskonna maanooringide naisnoored Saaremaa kodumajanduse nõuandja neiu Linda Sanderi juhtimisel.

Õhtu huvikespunktiks oli Sõrve jaoskonna konsulent E. Maidra, kellele annetati Pidula maanoorte poolt Kihelkonnalt lahkumise mälestuseks — Pidulat kui Saaremaa suuremat metsalaastamist nurka sümboliseeriv laualipp — männikännul kasvava kadakavarrega.

Teisel tööpäeval kõnelesid O. Kolk maanoorte tööle rakendamisest, A. Kaal

õpingidest ja Haridusliidu vabaharidustöö konsulent K. Laane — vabaharidustöö päevaülesannetest.

Koosolekul seati ülesse kaugele ulataval tähiseid noorsootöö arendamiseks. Leiti, et noorte töö on sama tähtis kui koolitöö, noorte töö edendamiseks oleks vaja, et igas koolis üks õpetaja võtaks noortetöö enda õlgadele, kuid sel puhul ühtlasi vabastataks ka muudest koolitöö kohustustest. Avaldati lootust, et praegustest arvukaist noorte organisatsioonidest kujuneks noorsoo organiseerimise seadus raam'des suur ja võimas noorte liikumine.

Pamma maanooringi tegevus.

Pamma maanooring Saaremaal asutati 1933. a. kevadel. Esimesel aastal töötas ring nelja osakonnaga: maatulundusosak. — 14 liiget, spordiosak. — 10 liiget, laulu-mängu osak. — 7 liiget ja esperanto osak. — 8 liiget. Üldse oli esimesel aasta ringil 44 liiget. Peeti 12 töökoosolekut, kusjuures koosolekust võttis keskmiselt osa 15 liiget ja 7 peakoosolekut. Esineti ülesaaremaalisel maanoorte näitusel ja saadi 4 teist ja 2 esimest auhinda.

Järgmisel 1934. a. tõusis tegevus ringi elus haripunktile. Liikmeid oli 35. Maatulundusosak. — 8 liiget, spordi-osak. —

20 liiget ja laulu-mängu-osak. — 20 liiget. Peeti 31 töökoosolekut ja 7 peakoosolekut. Saaremaa maakondlikul põllumajanduslikul ja tööstuslikul näitusel saadi koguväljapaneku eest 2. auhind.

1935. a. oli ringil 49 liiget neist maatulundusosak. — 6 liiget, spordi-osak. — 16 liiget, laulu-mängu-osak. — 18 liiget ja kodujäneste kasvatajate-osak. 3 liiget. Töökoosolekuid peeti 28 ja peakoosolekuid — 6.

1936. a. on ringil 35 liiget, neist maatulundusosak. — 13 liiget, spordi-osak. — 18 liiget, laulu-mängu-osak. — 17 lii-

get ja kodujäneste kasvatajate-osak. 5 liiget. Esineti Saaremaa uudismaa ja maanoorte näitusel ning saadi üks I ja 2 II auhinda.

Ringi juhatusse kuuluvad algusest

peale: esimees J. Ränk, kirjatoimetaja O. Grepp. Palju on ringi tegevuses kaasa aidanud Pamma algkooli õpetaja neiu H. Kinner, kes on praegu ka ringi vanemaks.

Sänna maanoorte elust-tööst.

Sänna maanoored kodukaunistamise hoogtööl. 1) Sänna kodukaunistamise komitee esimees S. Maavara, 2) kirjatoimetaja L. Sillavee, 3) Sänna maanoorte ringivanem Elmo Ellor-Ploom, 4) maanoorteringi kirjatoimetaja Elsa Jännes.

Sänna Maanoortering Võrumaal on nooremaid. Asutati alles k. a. aprillis kohaliku Rahvaraamatukogu seltsi juurde. Selts andis noortele tasuta tarvitamiseks rahvamaja ja pargi. Liikmeid on ringil 36. Ringivanemaks valisid noored seltsi esimehe noor-kirjaniku Elmo Ellor-Ploomi.

Hoolimata oma lühikesest elueast on ring avaldanud hoogsat tegevust. Kodukaunistamise- ja juurvilja kasvatamise võistlustest võtsid osa kõik liikmed. Sa-

muti korraldasid maanoored kolm töötalut Sänna rahvamaja ümbruse kaunistamiseks. Lõikuspäeva ettekannetest oli enamus maanoortelt, samuti spordivõistlused ja rahvasordi ettekanded. Noorteringi juures tegutses ka võrkpalli rühm. Talveks on etteahatud õpiring, käsitööring j. m.

Ringi esimeheks on noorpõllumees En. Kikas, laekuriks Luise Uibu ja kirjatoimetajaks Elsa Jännes.

Oskusvõimete viie-võistlused maanoorte organisatsioonides.

Maanoorte organisatsioonides töö ja tegevuse mitmekesistamiseks ja paremate noorte esile tõstmiseks on Rootsi ja Läti maanoorte organisatsioonides iseloomustavaks ja huvilavaks võistluseks oskuvõimete viievõistlus.

Oskusvõimete viie-võistlusi korraldatakse noorte organisatsioonides järgmistel põhimõtetel.

Teatud tähtpäevaks, harilikult suve esimeseks pooleks, tuleb igas maanoorte ringis korraldada kohalikud oskuvõimete viievõistlused paremate võistlejate väljavalimiseks ringkonnavõistlustele. Oskusvõimete viievõistlused on lühiajalised noortetöö ja tegevuse võistlused ning neist peavad osavõtma kõik organisatsiooni liikmed, poisslaps ja tütarlaps.

Võistlused toimuvad viiel eri töö ning tegevusalal:

1. Töödetaimekasvatuseks: — näit.: külvamine, künnimine, taimede harvendamine, maa kummutamine, kraavi kaevamine, niitmine, juurvilja koristamine, kartuli võtmine, puude ja põõsaste istutamine ja mitmesugused teised säärasead tööd, millel on ühendus põlluga ja maaga. Selles võistlusalas, mis väljavalitud, kestab töö vähemalt viis minutit.

2. Tegevusloomadega — näit.: hobuse rakendamine vankri või põllutööriista ette, hobuse lahtirakendamine, loomade puhastamine, lüpsmise ja loomade välimiku (eksterjööri) hindamine.

3. Kodumajandus ja käsitöö. Poisslastel mõne tööriista parandus või teritamine ning kordaseadmine, reha pulkade valmistamine ja kohale asetamine, aknakiti valmistamine ja akna kättimine, põllutööriistade lahtivõtmine ja kokkupanemine ning tütarlastele — voodi katmine, õunte ja kartulite koorimine, suka nõelumine, nõõpide õmblemine jne.

4. Informatsiooni käik ja sport. Väljudes teatud lähtepunktist tuleb võistlejatel käia või jooksta teatud kohani, sealjuures tähelepanna kõik iseloomustavam ja seda hiljem ümberjutustada. Informatsioonikäiku ühendatakse sageli ulatuse hindamisega, maastiku orienteerimisega, tõketest ülepääsemisega ja lõpp-punktis mitmesuguste ülesannete lahendamisega nagu nõõriotsade sõlmimisega, hobuste õige sidumisega jne. Või

tuleb osavõtta kauguse ja kõrguse hüppest ning jooksust, või jalgratta sõidust või ujumisest.

5. Vaimliste võimete näitamine. Esitades iseloomulikuma, maanoorte elule kohase teema, kas kodumaa ajaloo või noorte tegevusest, tuleb sellele noortel kirjutada 15—20 minutit, või esinevad noored vastavate kõnede või ettekannetega.

Viievõistlusteks jaotatakse kõik võistlejad harilikult kahte rühma: I rühm 12—16 aasta- ja teine rühm 16—21 aastavanused. Nooremad liikmed võivad ka võistlustest osavõtta, kuid neile pole võistlused kohustuslikud, vanemad üle 21 aasta aga ei saa enam neis gruppides võistelda.

Hindamisel juhitakse eriline tähelepanu iga võistlusala tööheadusele — 5 punkti ja töö kiirusele — 5 punkti. Igas võistlusalas on kõrgemaks punktide määraks 10, kogu viievõistluses 50 punkti.

Arvestades punkte aja suhtes, tuleb hinnata madalamalt (punktide arv alla 5-e) vaid neid võistlejaid, kelle töö-kiirus on vähem kui osavõtjate üldkeskmine. Informatsiooni käigul ja kirjalikus töös ei panda erilist rõhku kiirusele, vaid töö headusele. Juhtudel kui mõnes võistluse osas ei arvestata üldse kiirust (kõnevõistlus), sel juhul antakse kõik 10 punkti töö headusele.

Võistlejaid auhinnatakse:

A. Nooremas rühmas:

I auhind, kui saavutatud 42—50 punkti
II auhind, kui saavutatud 40—42 punkti
III auhind, kui saavutatud 35—40 punkti

B. Vanemas rühmas:

I auhind, kui saavutatud 45—50 punkti
II auhind, kui saavutatud 42—45 punkti
III auhind, kui saavutatud 40—42 punkti

Kui mõnel võistluslal mõni osavõtja saavutab alla 3 punkti (kiiruses või headuses), siis see ei saa esimest auhinda. Hindamiskomisjonid on tavaliselt kolmeliikmelised, kellest kohalikkudel võistlustel on üks ringivanem.

Kohalikkudel võistlustel esimestele kohtadele tulnud noored saadetakse ringkonnavõistlustele paremate noorte leidmiseks ja nende oskusvõimete ja töövilumuse esile tõstmiseks.

· End. Vint.

Aarhus, 1. okt. 1936.